

דף פה.

עין משפט א.

ח"מ סימן ר סעיף ג.

ג. כליו של אדם קונים לו בכל מקום שיש לו רשות להניחם שם^ב, ומשנכנסו המטלטלין בתוך הכלי אין אחד מהם יכול לחזור בו והרי זה כמי שהגביהן או כהונחן בתוך ביתו. וע"כ אין כליו של אדם קונים לו ברשות הרבים^ג, ולא ברשות המוכר אלא א"כ אמר לו המקנה "לך וקנה בכלי זה"^ד.

* וי"א דאם הכלי אינו ברשות הלוקח אלא מונח בסימטא וכיוצא בזה אין כליו קונים אלא א"כ מדד^ה או יאמר לו זיל וקני.

עין משפט ב.ג.

ח"מ סימן ר סעיף ט.

ט יא. המוכר לחבירו יין או שמן או פירות בסימטא או בחצר של שניהם או ברשות הלוקח, וכלי המידה אינה של אחד מהם אלא של

ב. ממימרא דרב ושמואל ב"ב פ"ד. ובכל מקום שיש לו רשות להניחם שם היינו בסימטא או בחצר שהוא של שניהם. סמ"ע ס"ק ז'. ובביאורים ס"ק ו' כתב דאפי' אם הכלי עומד ברשות שאינה משתמרת מיקרי חצר המשתמרת, וע"כ במקום שאין החצר משתמרת כגון בקטן וכיוצא והכלי בחצר קנה. נתיבות ס"ק ט'.

ג. זוהי שיטת הרי"ף והרמב"ם בפ"ד ממכירה הלכה א'-ב' דסבירא להם דבין כליו של לוקח ברשות מוכר ובין כליו של מוכר ברשות הלוקח הוא בעיא דאיפשטא דלא קנה. ב"ב פ"ה ע"ב. ודלא כשיטת הרא"ש והטור דס"ל דבשניהם בעיא דלא איפשטא אם הכלי בטל לגבי הרשות או לא. ועיין בב"ש באבהע"ז סי' קל"ט ס"ק י"ד שהמחבר כתב שם דהוי ספיקא.

ד. וה"ה בנתן לו רשות להניח הכלי שם דקנה. ש"ך ס"ק ז'. ובביאורים בס"ק ח' כתב שנראה עיקר כשיטת הרמ"ה עד שיאמר לו זיל וקני דוקא.

ובספר פעמוני זהב העלה במי שקנה קמח מחבירו והמוכר נתנו בשק הלוקח, והלוקח סייע לו ואח"כ הלוקח חזר בו כי היה השק ברשות המוכר וכתב הרב לחייבו במי שפרע דלא גרע מרשם כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו וכמש"כ בסי' ר"ד סעיף ו' ע"ש.

ה. עיין בתוס' ב"ב פ"ה ע"א ד"ה כל והרא"ש שם. ופירוש מצד המוכר ונתן לתוך כליו של הקונה העומד בסימטא, ואם מצד הלוקח מתבאר בסעיף ז' ברמ"א ד"א דאפי' בלא כלי קנה שהמידה הוי כמו משיכה. סמ"ע ס"ק ח'. ובביאורים ס"ק ז' כתב דבדבר שאין צריך מדידה או שהמידה ידועה קנה בכלי אפי' בלי מדידה.

הסרסור^י כל זמן שלא נתמלאה המדה^ז הרי זה למוכר, ומשנתמלאה המדה הרי היא ברשות הלוקח, ואין אחד מהם יכול לחזור בו.

ח"מ סימן ר סעיף ב

עין משפט ד.

ב. היו המטלטלין ברשות המוכר או ברשות אדם אחר המופקדים אצלו, לא קנה הלוקח אלא עד שיגביהם או עד שימשכם^ח.

* שכר המקום שמונחים בו או נתן לו המקום במתנה בקנין או אפי' בדיבור בעלמא קנה המטלטלין דהוי ברשותו.

ומה שמועיל אפי' בדיבור בעלמא היינו במונחים ברשות אחר, ואמר ע"פ דעת המוכר^ט תקנה חצרי ללוקח, אבל במונחים ברשות המוכר ואמר יזכה חצרי ללוקח במקח שקנה ממני לא קנה^י עד שישכיר לו מקומו^כ ויקנה לו באחד מדרכי הקניה.

ו. הוא השאילו לשניהם, אבל אם השאילו למוכר בלבד, אפי' אם הודיע המוכר שהוא ימדוד למכור בה לא הוי שאולה אלא למוכר. ט"ז.

ז. שמסתמא אותו האחר שמשאיל הכלי למדוד כוונתו שעד שלא נתמלאה תהיה שאולה למוכר ומשנתמלאה תהיה שאולה לקונה, וע"כ קודם שנתמלאה יכול המוכר לחזור, ואפי' יש במידה רשומים לידע עד היכן לוג שמן או ב' לוגין. סמ"ע ס"ק כ"ז. ועיין בנתיבות ס"ק כ"ט מש"כ על דברי המחבר שהוסיף או ברשות הלוקח.

ח. היינו שיוציאם מרשותו דמשיכה במקום לא מהני, והט"ז כתב שיש טעות סופר וז"ל כמ"ש הרמב"ם עד שיגביה הפירות או עד שיוציאם מרשותו בשכירות מקום. והוא מבריתא ב"ב פ"ה ע"א.

ט. שאמר לבעל החצר זכה לפלוני, אבל באמר לו תן לא הוי זכה כיון שאינו מוסרם לידו עתה. כ"כ הש"ך בס"ק ו' וחלק על הב"י דכתב שה"ה תן לפלוני. ובביאורים ס"ק ה' כתב שאם היה הלוקח באותו מעמד קנה אפי' באמר לו תן מטעם מעמד שלושתן, וכשלא היה הלוקח באותו מעמד ג"כ יד הלוקח על העליונה כמבואר בסי' רל"ה סעיף כ"ג, אלא שכאן מיירי שעשאו הלוקח שליח לנפקד שאז בעינן דוקא לשון זכה לי, ותן לא מהני כיון שאינו מוסרם לו עתה לידו, וה"ה אם לא אמר המוכר לנפקד זכה אלא אמר לו לעשות קנין עבור הלוקח, והנפקד אמר יזכה חצרי ללוקח קנה. נתיבות בס"ק ז'.

י. והטעם כתב הרא"ש שאין אדם יכול להקנות בשל עצמו לחבירו שלא ע"י שליח, אלא צריך שיגביהנו או ישכור מקומו בכסף או בשטר וחזקה, משא"כ כשהוא בחצר אחר, שיכול לומר בעל החצר יזכה חצרי לפלוני במקח שקנה מפלוני, דחצירו כידו והרי הוא יכול לזכות לחבירו בשל אחרים. סמ"ע ס"ק ה'.

כ. כתב בפעמוני זהב כללא דמילתא בקנין המטלטלין ע"י שכירות מקום בעינן ד' תנאים, א'. בעינן שישכור ממנו המקום תחלה קודם קנין המטלטלין כמ"ש הש"ך בסי' קצ"ח ס"ק ס"ז. ב'. צריך שתהיה הקניה באופן המועיל מן הדין בשכירות כמ"ש מר"ן בסי' קצ"ח

עין משפט ה.

ח"מ סימן ר סעיף א

א. היו המטלטלין ברשות הלוקח^ל במקום המשתמר לדעתו או שעומד בצד אותו רשות^מ כיון שקיבל עליו המוכר למוכרם קנה הלוקח והוא שפסקו דמים אע"פ שלא מדד.

* וי"ח וסוברים דבמכר או במתנה בין משומר לדעת הלוקח או המוכר או הנותן קנה, וכן נראה להורות.^נ

* אם המוכר השכיר ללוקח חצירו והמטלטלין שמוכר לו מעורבין עדיין עם שאר המטלטלין של המוכר הוי חצר שאינו משומר ולא קנה^ס.

* י"א דארבע אמות של אדם קונין לו^ע כמו במציאה.

סעיף ה'. ג'. שיהיה מקום החצר משתמר לדעת השוכר או יהיה עומד בצד המקום. ד'. שלא יהיו הפירות שקנה מעורבים עדיין עם של המוכר או מונחים בצדו דאם יהיו כך אינה קרויה משתמרת לדעת הלוקח ועיין ברמ"א בסי' ר' סעיף א', ובנתיבות שם. ומיהו כל זה במקנה לו מדין חצר שאז בעינן כל התנאים הנ"ל אבל אם נתן לו שכירות של הקרקע ומעות של המטלטלין בבת אחת קנה מדין אגב ע"ש.

ל. מבתרא פ"ה ע"א. ובמקום המשתמר לדעתו, אוקימתא במציעא י"א ע"א דאמר ר' יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו, דוקא בחצר המשתמרת. ואם משתמר לדעת המוכר ולא לדעת הלוקח לא מהני דחצירו דומיא דידו ושלוחו דבעינן שהם משומרים לדעתו דלוקח, או שלוחו כמותו. והיש חולקים ברמ"א שהם הרא"ש במציעא פ"א סי' ל"א, והר"ן שם בדף י"ב ע"א, והמרדכי שם. ס"ל דדוקא במציאה בעינן שיהיה משומר לדעת הזוכה בה משום שאין דעת אחרת מקנה לו, אבל במכר או במתנה שיש דעת אחרת מקנה שמירת המקנה הוי כשמירת הקונה וזוכה באותו חצר המשומר לדעת המקנה לו. סמ"ע ס"ק א'. ועיין בסי' רס"ח סעיף ג'.

מ. וי"א דבעינן דוקא עומד בתוכו אבל חוצה לו לא מהני. כ"כ הרמ"א מהמגיד משנה פי"ז דגזילה ה"ח - ובעומד ברחוק קצת אפי' יכול לשומרו לא מהני, דבעינן כידו הסמוכה לו. ביאורים ס"ק ג'. לפיכך שדה גדולה ומציאה מונחת בתוכה בצד אחד והוא עומד בצד השני לא קנה לפי שאינו יכול לשומרו. וה"ה עומד בתוכו בעינן שיכול לשומרו. נ. והש"ך בס"ק א' האריך להוכיח העיקר כדעת המחבר ושדעת רוב הפוסקים כהרי"ף והרמב"ם.

ס. הש"ך בס"ק ב' והט"ז השיגו על הרמ"א דלחולקים אף במעורבין ובחצירו של המקנה קנה.

ע. הרא"ש בסי' כ"ח במציעא. וכתב הר"ן שם בדף י' ע"א ד"ה ארבע דדוקא בשקדם המקבל לכלי לתוך הד' אמות, אבל כשקדם הכלי, נקנה המקום לבעל הכלי ושוב אין המקבל יכול לקנות בד' אמות, והרבה פוסקים לא חילקו בזה וס"ל דאפי' קדם הכלי קנה מדין ד' אמות. סמ"ע ס"ק ג'. ומה שהוצרכו לתקן משיכה, היינו שעומד חוץ לד' אמות ומושך בחבל או שהמשיכה הוא קנין דאורייתא, או כמו שכתב הש"ך בס"ק ה' שהוצרכו

עין משפט ו.

ח"מ סימן ר סעיף ב
עין לעיל דף פה. עין משפט ב

דף פה:

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן ר סעיף ט
עין לעיל דף פה. עין משפט ב

עין משפט ג.ד.ה.

אה"ע סימן קלט סעיף י

י. היתה עומדת בחצירו וזרק לה הגט אינה מגורשת, עד שיבוא הגט לידה או לחיקה או לכלי שאין הבעל מקפיד על מקומו, כגון היתה יושבת על מטתה בתוך חצירו והיתה המיטה גבוהה י' טפחים שחלקה רשות לעצמה^פ, ואין הבעל מקפיד על מקום כרעי המיטה מגורשת גם בנתן לה על מטתה.

עין משפט ו.

ח"מ סימן ר סעיף ג
עין לעיל דף פה. עין משפט א

עין משפט ז.

ח"מ סימן ר סעיף ה

ה. ה"ה שאין כליו של מוכר קונים ללוקח אע"פ שהם ברשות הלוקח^ז.

* וי"א אפי' אמר לו המוכר זיל וקני^ק לא קנה.

לתקן משיכה היכא שהנותן בעצמו בא קודם לתוך הד' אמות שאז לא קונה בדין ד' אמות לכו"ע ובעי משיכה.

פ. ואם לא היתה גבוה עשרה טפחים הרי זו ספק מגורשת, ותלי בדין כליו של לוקח ברשות מוכר אי קנה דבעיא דלא איפשיטא היא בגמ' בבתרא פ"ה ע"ב.

צ. כתב הר"י מיגש ב"ב פ"ו ע"א דכיון שהלוקח מוציא מיד המוכר אם עדיין בחצר המוכר או בכלי של המוכר לא קנה דלא הוציא מרשותו.

ק. דדוקא כליו של לוקח ברשות מוכר מהני זיל וקני, כיון שהכלי הוא כבר של הלוקח רק שהרשות אינה שלו, ובדיבור זיל קני גלי דעתיה שאין מקפיד על רשותו, משא"כ בכליו של המוכר ברשות הלוקח שהכלי אינו שלו ואין הכלי נקנה לו בדיבור בעלמא.

עין משפט זז.

הו"מ סימן ר סעיף ח

ח י. הכניס הלוקח את חמוריו לביתו עם התבואה שעליהם, אותה משיכה אינה כלום ר אפי' פסקו דמים ומדד המוכר על החמורים.

וי"א אפי' מדד הלוקח על החמורים לא קנה שלא נתכוון למשיכה ולקנות במדידה זו שלמדידה בעלמא נתכוון ש.

* וי"א דאם מדד הלוקח קנה במדידה זו ת.

סמ"ע ס"ק י"א. ולדעה זו כ"ש במדד דלא מהני בכליו של מקנה ברשות הלוקח, ודלא כהמחבר בסעיף ז' דקנה. נתיבות ס"ק ט"ו בחידושים.

ר. מברייטא ב"ב פ"ה ותוס' שם ד"ה בין, מכיון שעדיין לא פירקם מעל החמור. ואם פירקם והכניסם מעל החמור קנה שאז קנה לו ביתו. כ"כ הטור, ואפי' פסק דמים אחר המשיכה, כיון שבשעת הפסיקה עדיין ברשות הלוקח. כ"כ הסמ"ע ס"ק כ"ו.

ש. ואף שהרשב"א כתב שהיכא דאיכא דעת אחרת מקנה, קנה בלא כוונה לשם קנין, צ"ל היינו דוקא במקום שאנו יודעים שעכ"פ המקנה נתכוון שזה יהיה לשם קנין, אבל היכא שהלוקח נתכוון לשם מדידה בעלמא, כמ"כ המקנה י"ל שלשם מדידה בעלמא.

ועוד תירץ בביאורים ס"ק י"ד לחלק במתנה שזכות הוא למקבל, מהני דעת המקנה. ובזה איירי הרשב"א, אבל במכר די"ל שאין רצונו של הלוקח לקנות לא מהני גם דעת המקנה. ת. כתב בביאורים ס"ק ט"ו דבגוי לא קנה שלא לשם קנין וכאן איירי בישראל, דבגוי בין חצירו ובין ידו שלא מדעתו לא קנה רק מטעם שליחות ואין שליחות לגוי.

ובישראל המגביה בידו קונה שלא מדעתו דלא גרע מחצירו שלא מדעתו, אבל בשאר קנינים כגון חזקה ומשיכה וכיוצא לא קנה שלא בכוונת קנין.